Список використаних джерел

1. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні сили України першої половини XX ст. Генерали і адмірали / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів; Харків: Видавництво Сага, 2007. – 244 с.
2. Савченко-Більський В. Старший лейтенант флоту Михайло Білинський / В. Савченко-Більський // Другий Зимовий похід. Листопадовий рейд. Базар. – Київ: Фундація ім. О. Ольжича, 1995. – С. 169–172.
3. Волков С. В. Русский офицерский корпус / Волков С. В. – М.: Воениздат, 1993. – 368 с.
4. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.) / Крип'якевич І., Гнатович Б., Стефанів З. та ін. – 4-е вид. змін. і доп. – Львів: Світ, 1992. – 712 с.
5. Якимович Б. Збройні Сили України. Нарис історії / Якимович Б. – Львів, 1996. – 359 с.
6. Довідник з історії України. Т. 1: (А–Й) / за ред. І. З. Підкови, Р. М. Шуста. – Київ: Ґенеза, 1993. – 239 с.
7. Шрамченко С. Закон про державну українську фльоту та його виконавці / Шрамченко С. // За державність. – 1935. – С. 124–136.
8. Верига В. Листопадовий рейд / Верига В. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1995. – 192 с.
9. Чижевський М. 15 діб на окупованій Москвою Україні / М. Чижевський // За державність. – 1932. – № 3. – С. 140–155.

Анастасія Новак

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ «ГРУПИ РИЗИКУ»

Однією з актуальних проблем соціальної педагогіки та психології на сьогодні постає питання про різке зростання правопорушень у суспільному середовищі, що здійснюються дітьми, підлітками та молоддю. Передусім це пов'язують з психологічною нестабільністю суспільства та певною соціальною напругою.

У таких соціальних умовах чи не найскладнішою є доля дітей, адже психіка у них нестабільна, система стійких моральних цінностей та переконань не сформована, що не дає їм змоги адекватно реагувати на суспільні події, явища та факти. Саме через це збільшується чисельність підлітків, які потрапляють до, так званої, «групи ризику». Саме такі діти потребують соціального та психологічного супроводу з боку соціальних служб.

На думку Є.Козирьової, «під психологічним супроводом ми розуміємо систему професійної діяльності педагога, психолога, скеровану на створення умов для позитивного розвитку взаємин дітей та дорослих в освітній ситуації, психологічний та психічний розвиток дитини з орієнтацією на зону її найближчого розвитку» [1, с. 239].

Забезпечення психологічного супроводження навчально-виховного процесу здійснюється за наступними напрямами: психодіагностика, психологічне консультування, корекційно-відновлювальна та розвивальна робота, психологічна просвіта, навчальна діяльність, організаційно-методична робота, зв'язки з громадськістю. У цьому контексті основними компонентами психологічного супроводу є діагностика, корекція і консультування [1, с. 242].

Соціальний супровід є формою соціальної підтримки та передбачає надання конкретній особі чи сім'ї комплексу соціальних послуг. Він передбачає [2]:

- здійснення соціальної допомоги, надання соціальних послуг та соціальної реабілітації відповідно до потреб особистості та характеру самих проблем;
- соціальне виховання, що включає створення умов та проведення заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування соціально-позитивних ціннісних орієнтацій;
- психологічну, соціальну та юридичну підтримку, призначенням якої є надання професійної посередницької допомоги у розв'язанні різноманітних проблем;
- консультування, у процесі якого виявляються основні напрями подолання складних життєвих обставин;
- збереження, підтримку і захист здоров'я сім'ї чи особи, сприяння у досягненні поставленої мети і розкритті їх внутрішнього потенціалу тощо.

Коли говорять про дітей групи ризику, то мають на увазі, що вони знаходяться під деяким впливом небажаних факторів, які можуть або спрацювати або ні. При цьому мова фактично йде про конкретні два аспекти [3, с. 109].

Перший аспект – це ризик для суспільства, який створюють діти даної категорії. Таке поняття як «група ризику» з'явилося ще в радянський період саме в контексті пріоритету суспільних інтересів. Таке поняття дозволяло виділяти такі категорії людей, родин тощо, поведінка яких могла становити потенційну загрозу для оточуючих та суспільства в цілому, оскільки суперечило усім соціальним нормам та правилам.

Другий аспект (під цим кутом зору проблема постала найбільш гостро останнім часом) – це ризик, якому діти самі постійно піддаються в

сучасному суспільстві: ризик втрати життя, здоров'я, нормальних умов для повноцінного розвитку.

Детальніше розглянемо на які категорії діляться діти «групи ризику» [4, с. 28]:

Перша категорія дітей «групи ризику» – це діти, де основним фактором впливу є негативний життєвий досвід. Таких дітей можна визначити вже із зовнішнього вигляду: недоглянуті та неохайно одягнуті. Відразу складається враження, що батьки обділяють їх увагою. Такі діти не розуміють такого поняття як «соціальна чи моральна норма»: негативні оцінки з боку дорослих призводять до порушення стосунків у взаємодії вчителя й учня.

Друга категорія дітей із «групи ризику» – це діти, яким притаманні відхилення в емоційній і вольовій сферах, аномалії у формуванні характеру (акцентуації характеру), що при повному збереженні інтелекту обумовлює досить великі труднощі у спілкуванні, навчанні та трудовій діяльності. Тут ідеться про здорових підлітків, у яких яскраво виражені риси визначеного характерологічного типу.

Першою та обов'язковою умовою ефективного формування особистості підлітка є психічний розвиток, що повинен розкриватися в його закономірностях, пояснюватися у психологічних категоріях; необхідно спиратися на усі вікові новоутворення, ціннісне ставлення до себе та інших.

Під час роботи з підлітками «групи ризику» слід пам'ятати, що за підтримки діти можуть або перетворитися на суб'єктів власного життя, які здатні допомагати собі, долати труднощі, виявляти довіру до людей і самоповагу, або стати пасивними істотами, які залежать від зовнішнього керівництва, не здатні на власний вибір, які мають лише приблизне уявлення про себе.

Алгоритмом практичної роботи з такими категоріями дітей є [4, с. 28]:

1. Вивчення «особистої справи» дитини з наступним аналізом та зі збором інформації.
2. Діагностичне дослідження дитини, яке завершується добором корекційних методик.
3. Проведення індивідуальної роботи (циклу бесід) із дитиною.
4. Проведення бесід з учасниками навчально-виховного процесу, з ровесниками дитини. А також це бесіди з членами родини.
5. Заповнення психолого-педагогічної характеристики дитини, схильної до правопорушень.
6. Корекційна робота.

Психокорекційна робота з такими дітьми повинна базуватися на формуванні в них особистісних настановлень із різною модальністю, зокрема:

- реальне «Я» (уявлення дитини про те, якою вона є в цей момент

життя);

- ідеальне «Я» (уявлення дитини про те, якою вона хотіла б бути; уявлення дитини про те, якою бачать її інші).

Акцент у роботі з підлітком ставиться на тому, як він уявляє себе, яким він може бути та яким хотів би стати, що є важливою умовою його гармонійного розвитку.

Отож, в загальному можна сказати, що до «групи ризику» входять діти з асоціальними проявами в поведінці, починаючи з проявів грубості стосовно дорослих, пропусками уроків та недисциплінованості на уроках і закінчуючи крадіжками, уживанням спиртного або наркотиків. Та все ж є маса способів підтримки та супроводу таких дітей з боку психологів, соціальних педагогів та соціальних працівників.

Список використаних джерел

1. Бучевська Л. М. Психологічний супровід навчально-виховного процесу / Л. М. Бучевська // Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 1. – С. 239–243.
2. Наказ «Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах» [Електронний ресурс] // Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0471-08.
3. Онищук О. В. Соціально-педагогічні технології корекційної роботи з дітьми групи ризику / О. В. Онищук, І. М. Романюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2014. – № 5. – С. 109–113.
4. Холодецька Н. Робота з дітьми «групи ризику» / Наталія Холодецька // Соціальний педагог. – 2010. – № 5. – С. 27–56.

Валерія Норченко,
Юлія Онищук

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОКАЗНИКІВ КОРОТКОЧАСНОЇ ЗОРОВОЇ ПАМ'ЯТІ У ПІДЛІТКІВ РІЗНОГО СТУПЕНЯ БІОЛОГІЧНОЇ ЗРІЛОСТІ

Значення психодіагностичних досліджень, орієнтованих на вивчення і виявлення вікових та індивідуальних типологічних і психологічних властивостей особистості, тих особливостей, без урахування яких неможливе навчання та виховання, професійна діяльність та робота з людьми у різних сферах не втрачає своєї актуальності [20].

Одним із важливих етапів розвитку дітей, що потребує пошуку нових